

Projekt nakladania s prázdnyimi obalmi z prípravkov na ochranu rastlín chráni životné prostredie, zvyšuje hospodárnosť ich používania a znižuje náklady poľnohospodárov na ich zneškodnenie

Ing. Jozef Kotleba

Výkonný riaditeľ

Slovenská asociácia ochrany rastlín

Pomerne veľkou témou v oblasti chemickej ochrany rastlín sa v súvislosti s rastúcim záujmom o ochranu životného prostredia stala problematika zneškodnenia prázdnych obalov z prípravkov na ochranu rastlín (POR). Slovenská asociácia ochrany rastlín (SAOR) už v roku 2014 spustila zaujímavý projekt, ktorý ponúka riešenie správneho nakladania a následného zneškodnenia týchto obalov.

Mohli by ste nám ho v skratke predstaviť?

Priemysel ochrany rastlín na Slovensku si s plnou vážnosťou uvedomuje skutočnosť, obdobne ako v iných krajinách Európy a sveta, že musí riešiť problematiku odpadov pochádzajúcich z prípravkov na ochranu rastlín, a to ich zberom a následným zhodnotením – ich recykláciou. Nevyhnutnosť angažovania priemyslu vyplýva aj z uplatňovania zákona o odpadoch č. 79/2015 Z. z., ktorý celý systém zabezpečenia vznikajúcich odpadov presúva cez tzv. princíp rozšírenej zodpovednosti na výrobcov a dovozcov. I preto v decembri 2013 sa SAOR po dohode s Európskou asociáciou ochrany rastlín (ďalej len „ECPA“) rozhodla, že spustí prípravu a prvú fázu realizácie pilotného projektu nakladania s prázdnyimi obalmi z POR, ktorý dostal názov „Pilotný projekt nakladania s prázdnyimi obalmi z prípravkov na ochranu rastlín“. Dôvody spustenia projektu sú jednoznačné. Žiaľ v súčasnosti na Slovensku jediným využívaným spôsobom zneškodnenia prázdnych obalov je ich uloženie na

skládku nebezpečného odpadu. Tu treba zdôrazniť, že takýto spôsob zneškodnenia prázdnych obalov je už dávnejšie neakceptovateľný a neudržateľný. Pre korektnosť treba však uviesť, že prázdne obaly je možné aj spaľovať v spaľovni nebezpečného odpadu na tzv. energetické využitie (ohrev vody a následné vykurovanie). Tento spôsob energetického využitia je síce podstatne ekologickejší ako ukladanie na skládku nebezpečného odpadu, avšak vyvstáva problém so spaľovaním, keďže Slovensko je poddimenzované v počte vhodných spaľovní nebezpečného odpadu, a ich ďalšia výstavba je otázna. Ďalšou, a to zásadnou podmienkou je, že Európa a svet sa zameriava na cirkulárnu ekonomiku, ktorej súčasťou je jednoznačne recyklácia. Predmetom tohto pilotného projektu SAOR je spolupracovať pri zbere, predbežnej úprave, preprave a zhodnocovaní vypláchnutých prázdnych obalov z POR pochádzajúcich z poľnohospodárskej prvovýroby. Jeho cieľom je zaviesť schému, v ktorej sa odskúša prevádzkové riešenie pre nakladanie s tokom prázdnych, vypláchnutých plastových obalov z POR. Veľmi ma teší, že naše snaženie si všimlo aj Ministerstvo životného prostredia SR a spoločnosť Reclay Slovensko, ktoré v rámci svojej súťaže Zlatý mravec za rok 2017 oceniť Slovenskú asociáciu ochrany rastlín, keď sa tento projekt stal víťazom v kategórii „Firemné odpadové hospodárstvo“. Ocenenie nás teší o to viac, že ide o prvý projekt v histórii tejto

súťaže ocenený z oblasti poľnohospodárstva. Môžeme tak povedať, že ide o veľmi aktuálny a zmysluplný projekt, meniaci prístup poľnohospodárov k ochrane životného prostredia, ktorú od nich odborná a laická spoločnosť jednoznačne očakáva.

Ako systém zneškodnenia obalov z POR funguje v zahraničí, napr. v ostatných krajinách EÚ? Dá sa na Slovensku inšpirovať zo zahraničných skúseností?

Inšpirovali sme sa skúsenosťami v okolitých krajinách. Systém nakladania s prázdnyimi obalmi z POR začali už pred vyše 20 rokmi riešiť v Nemecku a vo Francúzsku. Následne pred 10-15 rokmi sa k nim pridali ďalšie krajiny, vrátane našich susedov, a to Maďarsko a Poľsko. Systém sa rozšíril a plne funguje aj v Bulharsku, Chorvátsku, Rumunsku, Slovinsku a Srbsku. Nehovoriac o ďalších krajinách ako je Belgicko, Holandsko, Portugalsko a Španielsko. Smelo môžeme povedať, že nezavádzame nič také, čo by bolo prevratné a hovoríme iba, že „koleso bolo už vynájdené“, len systém nakladania s obalmi z POR treba začať uplatňovať aj na Slovensku. Ide skôr o trend, keďže v súčasnosti sa čoraz viac aktivít sústreďuje na ochranu životného prostredia. A ani my na Slovensku nechceme byť v tomto pozadu.

Koľko odpadu z titulu využívania POR sa v SK poľnohospodárstve ročne vyprodukuje a kde najčastejšie tento odpad končí?

Ak by sme vychádzali z našich údajov za posled-

ných 9 rokov, tak ročný priemer je 306 ton odpadu. Tu treba poznamenať, že nie všetky subjekty podnikajúce na Slovensku s POR sú členmi SAOR. Preto odhadujem, že s používaním POR sa na Slovensku spája tvorba približne 400 ton odpadu tvoreného obalmi z plastov. Žiaľ, ako som spomenul, väčšina tohto odpadu stále končí na skládkach nebezpečného odpadu.

Prázdne obaly POR sa aktuálne klasifikujú ako nebezpečný odpad. Ako sa teda dá docieľiť to, aby ich bolo možné recyklovať?

Od spustenia projektu, teda od roku 2014 si nechávame robiť analytické výsledky odobratých vzoriek z rozdrvených obalov (analyzovanie tzv. drviny zo zberu na Slovensku). Rozbory boli vykonané v Nemecku a v posledných rokoch v Grécku. V oboch prípadoch ide o akreditované laboratóriá, pričom odobraté vzorky neprekročili stanovený limit rezíduí v odpadoch z plastov. Tento argument potvrdzuje možnosť preklasifikovania obalov na nie nebezpečný odpad s následnou možnosťou ich materiálovej recyklácie. Takáto skutočnosť zásadným spôsobom mení nakladanie s odpadom, keďže je rozdiel hovoriť o nebezpečnom odpade a o ostatnom odpade. S tým totižto súvisí iný spôsob manipulácie s takto klasifikovaným odpadom, vrátane jeho prevozu, zhromažďovania, lisovania a drvenia.

Aké benefity ponúka projekt zneškodnenia odpadov SAOR poľnohospodárskym podnikom?

Prázdne obaly z prípravkov na ochranu rastlín sú klasifikované ako nebezpečný odpad a teda poľnohospodári na ich zneškodnenie musia zavolať firmu, ktorá má oprávnenie na nakladanie s nebezpečným odpadom. Takýchto firiem je dosť na Slovensku. Samozrejme táto služba nie je zdarma. Takáto firma si účtuje peniaze za naloženie, vyloženie a prepravu odpadu a za uloženie odpadu na skládku nebezpečného odpadu. Poplatky za tieto služby každoročne rastú. Každoročne výrazne rastie zvlášť poplatok za uloženie odpadu na skládku nebezpečného odpadu. Takže bonusom pre toho, kto je dobrovoľne zapojený v našom projekte je, že zneškodnenie odpadu má u nás takýto podnik zdarma. Treba povedať, že hlavne pre veľké podniky to znamená slušnú úsporu nákladov, pričom financie môžu byť využité inak. Podotýkam však, že práve veľké podniky nemajú pochopenie pre túto aktivitu a som v mnohých prípadoch nemilo prekvapený ich doterajšou politikou ohľadne nakladania s obalmi z POR.

Beží projekt po celom Slovensku, resp. realizuje sa zvoz prázdnych obalov v každom okrese našej republiky?

Projekt zberu prázdnych obalov beží od jesene 2014, teda aktuálne už šiesty rok. Momentálne máme v projekte zapojených 80 rôznych subjektov, pričom sme aktívni v 13 okresoch Slovenska (viď mapa). Teda nateraz sa nám nepodarilo túto aktivitu rozšíriť po celom Slo-

vensku. Našou brzdou je legislatíva o odpadoch, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2016. Podľa platnej legislatívy v prípade založenia „Organizácie zodpovednosti výrobcov-OZV“ SAOR, ktorá je jednou z možností odpadovej legislatívy, by sme museli zabezpečovať aj nakladanie s odpadmi z neobalových výrobkov a mali povinnosť uzavretia zmlúv s obcami. To znamená zabezpečovať nakladanie so sklom, papierom, tetrapakmi a podobne. Inými slovami, odpadová legislatíva v úvodzovkách núti SAOR sa správať, ako by to bola firma na komplexné spracovanie komunálneho odpadu. To však neprichádza do úvahy. Priznám sa však, že hľadáme spôsoby ako sa posunúť ďalej.

Pre SAOR je tak tento projekt zrejme finančne náročný.

Áno, projekt je finančne náročný, no niektoré poplatky by bolo možné využiť racionálnejšie. Uvediem len jeden z príkladov. Finančné prostriedky, ktoré musia 11 členovia Slovenskej asociácie ochrany rastlín vynakladať, a nielen oni, nie sú využité efektívne. Aby som to spresnil. Každý z členov asociácie musí platiť zo zákona o odpadoch za obaly výrobkov, ktoré uvedú na trh. Platia akreditovaným OZV na základe zmluvy. Cena sa pohybuje vo výške približne 100 - 110 € za tonu odpadu. Ide približne o sumu 40000 € ročne. Výsledkom je formálne dodržanie zákona, ale úžitok nie
(pokračovanie na 22. strane)

je žiadny. Prázdne obaly naďalej končia na skládke nebezpečného odpadu. OZV v tejto veci neposkytujú žiadnu službu a ani riešenie. Členovia SAOR tak platia zo zákona a súčasne sami z vlastných zdrojov budujú svoj vlastný paralelný systém pre odpady. To znamená, že de facto platia za zneškodnenie odpadov 2 platby. Nehovoriac o tom, že potom platí do tretice za zneškodnenie odpadu ešte aj poľnohospodársky podnik, ktorý si na konci celého reťazca necháva prázdne obaly z POR „zneškodniť“ prostredníctvom komerčných firiem. Tie to robia ako službu. Tieto veci, tak ako som uviedol hore vyššie sú preplácané. Preto sa pýtam, nebolo by preto rozumnejšie tých 40000 € využiť z našej strany priamo na zlepšenie budovania nášho vlastného systému zneškodnenia odpadu, ktorý nekončí na skládke nebezpečného odpadu, aby sme i my vedeli poskytnúť lepšiu službu poľnohospodárom?

Koľko obalov sa vám v rámci projektu darí vyzbierať ročne?

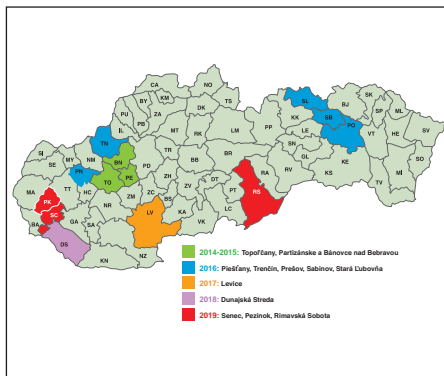
Za rok 2019 sme v rámci projektu vyzbierali približne 11 ton prázdnych obalov. V roku 2020 však máme ambíciu vyzbierať 20 ton týchto obalov. Treba povedať, že mnohí poľnohospodári doteraz boli a sú ľahostajní voči tomu, ako správne nakladajú s prázdnyimi obalmi. Stavajú sa k odpadom tak, ako celá slovenská spoločnosť. Radšej si zavolajú firmu na zneškodnenie odpadu, ako by mali vykonať triviálne vypláchnutie obalov a ich vysušenie. Pre mňa je to nepochopiteľné, keďže aj také krajiny ako je Rumunsko a Bulharsko nás v tomto dávno predbehli. No s rastúcimi poplatkami, kritikou verejnosti ako aj uvedomenosťou v oblasti ochrany životného prostredia si čoraz viac mladých poľnohospodárov uvedomuje, že sa im oplatí prázdne obaly vyčistiť a nechať ich spracovať v rámci nášho projektu. Ďalšou pozitívnou vecou je, že začínajú s nami spolupracovať spoločnosti zaoberajúce sa distribúciou prípravkov na ochranu rastlín. Keďže nemajú problém voziť na poľnohospodárske podniky plné obaly s POR, viaceré nemajú problém zviezť späť prázdne, vypláchnuté obaly od svojich klientov. Popravde, tak trochu sú k tomu donútení samotnými poľnohospodármi, ktorí ich k tomu tlačia s tým, že zvažujú prechod pri nákupe POR ku konkurencii, ktorá zvoz robí. Ten, kto zvoz nerobí, sa tak môže dostať do konkurenčnej nevýhody.

Ako môže spolupráca distribútorov pomôcť ďalšiemu rozvoju celého projektu?

Ak distribútor zabezpečí zvoz prázdnych obalov od svojich klientov, celý systém môže fungovať ako systém zberných dvorov. Z pohľadu ekonomickej udržateľnosti celého projektu je totiž kľúčová efektívna logistika. Je drahé zviazať prázdne obaly sólovo po podnikoch. Ak by prázdne obaly stiahli späť distribútori od svojich klientov 2 - krát do roka, tak ako sa to v mnohých prípadoch už bežne deje, ušetrilo by to veľa peňazí.

„Odhadujem, že s používaním POR sa na Slovensku spája tvorba približne 400 ton odpadu tvoreného obalmi z plastov.“

Aké podmienky musí poľnohospodár splniť, aby ste od neho odobrli prázdne obaly?

Podotýkam, že spolupráca ohľadne nakladania s prázdnyimi obalmi z POR je postavená na dobrovoľnosti. S projektom je spojená intenzívna informačná kampaň. Tá spočíva účasťou SAOR na pravidelnom vzdelávaní poľnohospodárov rozdávaním informačných letákov a osobnou návštevou potenciálnych subjektov. Súčasťou informačnej kampane je aj praktická brožúra zverejnená na webovej stránke asociácie, ktorá zrozumiteľným spôsobom informuje záujemcov z radov poľnohospodárov, ako treba správne postupovať pri nakladaní s prázdnyimi obalmi a o možnosti začlenenia sa do pilotného projektu. V skratke: Dôležité je správne vypláchnutie, odtiečenie a vysušenie prázdnych obalov ihneď po spotrebovaní prípravkov, ako aj ich skladovanie v priehľadných vreciach z plastu až do ich odovzdania organizácii poverenej SAOR. Od poľnohospodárov sa požaduje, aby obaly boli bez uzáverov. Týmto opatreniami sa zabezpečí, že žiadne obaly sa nebudú vracajúť so zvyškami kvapalín, a tým sa uľahčí ich preskúmanie, či sú správne vypláchnuté. Uzavery z obalov sa zbierajú oddelene, tzn. nedávajú sa do vriec, kam sa dávajú prázdne obaly z por. Priehľadné obaly vrátane sťahovačov poskytuje SAOR.

Keďže sú dva druhy obalov, a to obaly PET a obaly HD-PE resp. PE-HD, tak tieto treba osobitne odkladať do vriec. Súčasťou tohto zberu je aj zber čistých – nezatečených kartónov z papiera, v ktorých sa prípravky prepravujú. Poľnohospodárske subjekty po odovzdaní prázdnych obalov dostanú od organizácie poverenej SAOR „Sprievodný list nebezpečných odpadov“, ktorý potvrdzuje, že prázdne obaly budú zneškodnené zákonným spôsobom. Zber odpadu sa realizuje 2 - krát do roka.

Čo sa deje s prázdnyimi obalmi ďalej? Kde sa spracovávajú a ako je ich možné využiť po ich zrecyklovaní?

Cieľom projektu je zabezpečiť, aby boli zrecyklované. Výsledkom recyklácie prázdnych obalov je recyklovaný výrobok. Celosvetovo, recyklované výrobky z našich obalov sa najčastejšie využívajú v stavebníctve – obaly pre elektroinštaláciu, automobilovom priemysle a v odpadovom hospodárstve, napríklad výroba vriec pre zber obalov z POR alebo aj pre zber iného druhu odpadov.

Prípravujete nejaké novinky v rámci tohto zaujímavého projektu?

Máme v plánoch aj ďalšie nové modely pre zefektívnenie celého systému. Ak by bolo vyzbieraných obalov viac a zberali by sa cez niekoľko zberných dvorov, potom by sme mohli zabezpečiť lisovacie zariadenia, ktoré by obaly zlisovali priamo na príslušnom zbernom dvore. Znamená to, že nákladný automobil by viezol čistú hmotu cca 20 ton zlisovaných obalov a nie ako teraz 1,5 – 2 tony obalov, čiže vzduch.

Snímky: Jozef Kotleba, Peter Rafaj